Ο κύκλος των εκδηλώσεων για τον Γιοσέφ Ελιγιά, που διοργάνωσε στα Ιωάννινα η τοπική Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση , με τη συνεργασία επιστημονικών, πολιτιστικών και εβραϊκών φορέων, ολοκληρώθηκε στις 9.1.02, με επιστημονικό συμπόσιο που έγινε στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

Το συμπόσιο, με θέμα "Γιοσέφ Ελιγιά: Η φυσιογνωμία και το έργο του", διοργανώθηκε από τον Τομέα Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με τη μέριμνα της λέκτορος κας Ελένης Κουρμαντζή και της Νομαρχίας, με τη συνεργασία του Κ.Ι.Σ.

Εισηγητές στο συμπόσιο ήταν ο καθηγητής της Φιλοσοφικής του Α.Π.Θ. κ. Ξενοφών Κοκόλης, ο οποίος μίλησε με θέμα "Μια υποκειμενική ανθολόγηση από τα ποιήματα του Γιοσέφ Ελιγιά", η λέκτορ κα Ε. Κουρμαντζή με θέμα "Γ. Ελιγιά: τα προεόρτια μιας φυγής", ο υποψήφιος διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Α.Π.Θ. κ. Λέων Ναρ με θέμα "Εκδοτικά και ερμηνευτικά ζητήματα της ποίησης του Γιοσέφ Ελιγιά" και ο καθηγητής της Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Παναγιώτης Νούτσος με θέμα "Γ. Ελιγιά: τα ανοιχτά θέματα της έρευνας". Πρόεδρος και συντονιστής του συμποσίου ήταν ο καθηγητής του Παν/μιου Ιωαννίνων κ. Αθανάσιος Αγγέλου.

Ο κ. Κοκόλης στην ανθολόγηση των ποιημάτων προσέγγισε το θέμα του μ΄ έναν πρωτότυπο τρόπο: εμβαθύνοντας στο έργο αυτό καθ΄αυτό, θεωρώντας ότι ο αναγνώστης δεν γνωρίζει τον συγγραφέα και αφήνοντας την ποίηση να μιλήσει για τον ποιητή και την ταυτότητά του. Ο κ. Κοκόλης απήγγειλε ποιήματα του Ελιγιά εξάγοντας συμπεράσματα και μηνύματα μέσα από αυτά. Συγκεκριμένα τόνισε ότι καταδεικνύουν το νεαρό της ηλικίας του ποιητή, ότι είναι Εβραίος Ελληνας, μια διττή ιδιότητα την οποία έντονα μεταφέρει στο έργο του. Ο δημιουργός φαίνεται να έχει εμπιστοσύνη στην ποιητική του ιδιότητα την οποία αποκαλεί "μούσα του". Η χρήση των λέξεων και των εννοιών (προοδευτικών για την εποχή), μας δείχνει ότι ο ποιητής τόσο τεχνικά όσο και ιδεολογικά είναι θαρραλέος, τολμηρός. Ο κ. Κοκόλης ιδιαίτερα ανέλυσε τη σχέση του ποιητή με την αγάπη μέσα από το έργο του, η οποία έχει μορφή αισθησιακή και παράλληλα εξαϋλωμένη αλλά και γεμάτη ένταση.

Η εισήγηση της κας Ε. Κουρμαντζή εστιάστηκε στη ζωή και το έργο του Ελιγιά κατά την περίοδο 1921 - 1925, με δεδομένο ότι αυτά θεωρούνται τα πιο καθοριστικά χρόνια της συγγραφικής πορείας του ποιητή. Η περίοδος αυτή τοποθετείται ακριβώς μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και στον απόηχο της Οκτωβριανής Επανάστασης, η περίοδος, δηλαδή, που ο Ελιγιά ξεκίνησε έναν κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό αγώνα. Μία περίοδος που τον επηρέασε βαθύτατα και από λυρικός - ρομαντικός ποιητής, όπως ήταν τότε γνωστός, έγινε ο επαναστάτης ποιητής. Η κα Κουρμαντζή ανέλυσε την επαναστατική πλευρά της προσωπικότητας και του έργου του, μια πτυχή που αποσιωπήθηκε στο παρελθόν από τους μελετητές του έργου του.

Στην εισαγωγή της εισήγησής του, ο κ. Λ. Ναρ τόνισε ότι τα ποιήματα του Ελιγιά είναι από τα λιγότερο αναγνώσιμα του 20ού αιώνα. Εξετάζοντας τα εκδοτικά κι ερμηνευτικά ζητήματα στον Ελιγιά, ο ομιλητής αναφέρθηκε στις εκδόσεις ποιητικών συλλογών του Ελιγιά από τους Γ. Ζωγραφάκη και Λ. Ρεκανάτη, επισημαίνοντας τον ιδιαίτερο τρόπο κατάταξης των ποιημάτων και τις παραλείψεις μέρους αυτών. Επίσης, αναφερόμενος στο ιστορικό της "περιπέτειας" της έκδοσης του έργου του Ελιγιά, υπογράμμισε τις εκκλήσεις του πνευματικού κόσμου (Ξενόπουλος, Δημαράς) της δεκαετίας του ΄20 και ΄30, καθώς και του Τύπου της εποχής για την αναζήτηση, συλλογή και έκδοση των ποιημάτων και μεταφράσεων του Ελιγιά, καθώς και την προβληματική περί της απώλειας ποιημάτων του στην Κατοχή. Τονίζοντας ότι στις δεκαετίες μετά το θάνατό του ο Ελιγιά αποσιωπήθηκε και περιέπεσε στην αφάνεια, ο κ. Ναρ επεσήμανε την ανάγκη της ολοκληρωμένης έκδοσης

Phoca PDF

του έργου του και την "ηθική υποχρέωση" των Ελληνικών Γραμμάτων στην αποκατάστασή του. Στην κύρια εισήγησή του ο κ. Ναρ παρουσίασε συγκεκριμένες εκδοτικές προτάσεις για την ανάληψη του εγχειρήματος αυτού, ξεκινώντας από την σύνταξη καταλόγου περιεχομένων, την έρευνα στον ημερήσιο και ηπειρωτικό Τύπο, τη συγκρότηση βιβλιογραφίας εκκίνησης, την εκπόνηση αναλυτικής εισαγωγής στην ποίηση του Ελιγιά και ειδικού κεφαλαίου εξέτασης του της γλώσσας και των όρων του. Ιδιαίτερα αναφέρθηκε στη σημασία της χρονολογικής ταξινόμησης των ποιημάτων στην έκδοση και στην ένταξη σε αυτή των μεταφράσεων του Ελιγιά. Τέλος, ο ομιλητής τόνισε ότι η εκδοτική αυτή πρόταση θα πρέπει να προσφέρει μία νέα σκοπιά και προβληματική στην απόδοση του έργου του Ελιγιά, εμπλουτίζοντας όχι μόνο τη βιβλιογραφία αλλά κυρίως αναγνωρίζοντας έναν πνευματικό δημιουργό ο οποίος δεν είχε τη δυνατότητα να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Ο καθηγητής κ. Παν. Νούτσος στο εισαγωγικό μέρος της εισήγησής του παρουσίασε το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της Ηπείρου πριν και μετά την προσάρτησή της στην Ελλάδα και έθεσε το ζήτημα του τι σημαίνει να ζει μια εβραϊκή κοινότητα στους κόλπους μιας πολυεθνικής κοινωνίας και στη συνέχεια ως μια μικρή κοινότητα του ελληνικού κράτους. Στο κύριο μέρος της ομιλίας του ο κ. Νούτσος επεσήμανε και ανέλυσε 23 βασικά σημεία που αφορούν αντίστοιχα κενά της έρευνας στον πλήρη εντοπισμό του έργου του Ελιγιά και τον τρόπο κατανόησής του. Τα συγκεκριμένα σημεία είναι τα εξής: Η μελέτη της εβραϊκής ρωμανιώτικης κοινότητας των Ιωαννίνων, η σχέση του ποιητή με τον Σιωνιστικό Σύλλογο "Αμελέ Σιών" των Ιωαννίνων, η περίοδος συνεργασίας του με τον Νουμά, τα ποιήματά του που δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες "Νεολαία" και "Νέος Αγών" και τα οποία δεν περιελήφθησαν σε καμία από τις ποιητικές συλλογές που εκδόθηκαν μέχρι σήμερα, η συνεργασία του με την εφημερίδα "Ανθρωπος", η δράση του στον Ηπειρωτικό Εκπαιδευτικό Ομιλο, του οποίου ήταν ιδρυτικό μέλος, το θέμα των συνεργασιών του με τον τοπικό Τύπο πριν και μετά τη σύλληψή του, η ένταξή του στην Γιαννιώτικη οργάνωση "ΞΕΚΙΝΗΜΑ" όπου ο Ελιγιά ήταν από τα λίγα -αν όχι το μόνο- εβραϊκής καταγωγής μέλος, οι αναφορές περί επιθέσεων κατά του Ελιγιά ως εκ της προοδευτικής αριστερής του ιδεολογίας, η περίοδος εγκατάστασής του στην Αθήνα και οι συνεργασίες του με τον αθηναϊκό Τύπο, η συμβολή του στη διεθνή θεωρητική συζήτηση περί του όρου της προλεταριακής λογοτεχνίας, τα δημοσιεύματα της περιόδου της πυρπόλησης του Κάμπελ, τα ποιήματα του Ελιγιά στο περιοδικό "Πρωτοπόροι" καθώς και τα δημοσιεύματα του ίδιου περιοδικού περί του φιλολογικού μνημοσύνου του Ελιγιά, τα άγνωστα ποιήματά του στο περιοδικό "Ελλοπία" και η σχέση του με την ιδεολογική φυσιογνωμία του περιοδικού, η πνευματική παρουσία των αριστερών Ηπειρωτών στην Αθήνα και η σχέση τους με τον Ελιγιά, τα κενά της έκδοσης Ζωγραφάκη, οι πληροφορίες της Ρ. Ντάλβεν για τον Ελιγιά, το ενδιαφέρον των περιοδικών των Ιωαννίνων για τον Ελιγιά μεταπολεμικά σε αντίθεση με τα σχετικά περιοδικά της υπόλοιπης χώρας, η έρευνα για τη σχέση της ποίησής του με τον Καρυωτάκη, η προφορική παράδοση των ποιημάτων του μέσα από τα περιοδικά των Ιωαννίνων και τέλος, με την προϋπόθεση ότι θα καλυφθούν τα προαναφερθέντα κενά της έρευνας, η ανάγκη εκπόνησης μιας μονογραφίας για το έργο του.

Phoca PDF

Το πάνελ των εισηγητών. Από αριστερά: Π. Νούτσος,
Λ. Ναρ, Αθ. Αγγέλου, Ε. Κουρμαντζή και Ξ. Κοκόλης.

Phoca PDF